

! Виконаний конспект та завдання надсилати на ел.пошту: maletz_natasha@ukr.net !

Або в телеграм 066 28 78 117

Обов'язково вказували ПІБ учня і номер групи

Дата: 2.12.2022

Викладач: **Малець Наталя Олексіївна**

Предмет: **Малюнок та основи композиції**

Група **41**

Урок № **26-27**

Тема: ПРИХОВАНА СТРУКТУРА ПЛОЩИНИ. ЧЛЕНУВАННЯ ПЛОЩИНИ. ЗАКОНИ І ПРАВИЛА КОМПОЗИЦІЇ

Тема уроку: Основні закони, правила і прийоми композиції

Мета уроку: поглиблювати знання учнів про композиційну рівновагу; навчити учнів малювати в жанрі натюрморту; сприяти формуванню в учнів уміння аналізувати природні форми; розвивати творчі здібності учнів; виховувати почуття краси..

Тип уроку: комбінований.

ХІД УРОКУ:

Композиція - головний, організуючий компонент художньої форми, що надає твору єдність і цілісність, підпорядковуючий його елементи один одному і цілому. Закони композиції, що складаються в процесі художньої практики, естетичного пізнання дійсності, і є в тій чи іншій мірі відбиттям і узагальненням об'єктивних закономірностей і взаємозв'язків, явищ реального світу. Ці закономірності і взаємозв'язки виступають в художньо перетвореному вигляді, до того ступінь і характер їх перетворення і узагальнення пов'язані з видом мистецтва, ідеєю й матеріалом твору. В пластичних мистецтвах композиція об'єднує часткові моменти побудови художньої форми (реальне або ілюзійне формування простору і об'єму, симетрія й асиметрія, масштаб, ритм і пропорції, нюанс і контраст, перспектива, групування, кольорове рішення і т. ін.). Композиція організовує як внутрішній простір твору, так і його співвідношення з навколишнім середовищем і глядачем.

Якщо говорити про роль композиції в образотворчому мистецтві, то слід виділити основні, загальні закони композиції. Їх не треба плутати з правилами й прийомами, що також мають важливе значення в розробці пластичного мотиву, образотворчого «зерна» сюжету. Правила і прийоми, за словами Е. А. Кібрика, є лише композиційною технікою. Ця техніка розвивається, збагачуючи творчою практикою нових поколінь художників. Художні школи різних країн і епох створювали свої прийоми, що відповідають задачам мистецтва свого часу. Одні прийоми композиції втрачали своє значення разом зі зникненням ідейних концепцій, що їх породили. На зміну віджилим прийомам приходили інші, котрі породжувалися новими задачами, що ставали перед мистецтвом. Багато правил і прийомів діють з успіхом у творчості художників багатьох поколінь й дотепер.

Загальних законів композиції необхідно дотримуватися при створенні добутку будь-якого жанру. Застосування того чи іншого правила прийому залежить від жанру, виду мистецтва і, звичайно, від уміння автора професійно розпоряджатися образотворчими засобами.

Основні закономірності композиції такі:

1. Закон цілісності (твір мистецтва повинен сприйматись як єдине ціле, а не як сума окремих частин).

! Виконаний конспект та завдання надсилати на ел.пошту: maletz_natasha@ukr.net !

Або в телеграм 066 28 78 117

Обов'язково вказували ПІБ учня і номер групи

---

2. Закон типізації (передачі характерів, обставин, типових для даного часу).

3. Закон контрастів (засіб виразності - передача контрастів кольору, форми, руху, контрастів психологічного стану, настроїв).

4. Закон підпорядкованості (підпорядкування всіх деталей твору головній ідеї, задуму автора).

5. Закон новизни (пошуки новизни повинні бути пов'язаними з ідейним задумом художника, його прогресивним світоглядом).

6. Закон життєвості (діє у творах образотворчого мистецтва, в яких зображуються типові характери і обставини, а також передається рух у часі).

Основними правилами композиційного центру є рівновага, симетрія й асиметрія, паралельність у композиції, розміщення головного на другому плані, портретне зображення голови і постаті. З прийомів композиції на заняттях образотворчого мистецтва розглядають передачу враження монументальності та простору, використання горизонтальних і вертикальних напрямів. Засобами композиції є лінії, штриховка (штрих), тонові й кольорові плями, світлотінь, лінійна і повітряна перспективи.

До основних елементів композиції належать: сюжетно-композиційний центр, рівновага, симетрія, асиметрія, контрасти і зіставлення, ритм, формат картини, розмір зображення, точка зору, освітлення та колір.

В художній картині існує сюжетно-композиційний центр, якому підпорядковані всі елементи твору.

Асиметрію використовують для передачі тривоги, руху, стрімкості. Як приклад картина Миколи Самокиша «Бій Максима Кривоноса з Ієремією Вишневецьким». В картині яскраво передано динамічний стан батальної події.

Контрасти і зіставлення композиції посилюють її виразність. Будуючи композицію на зіставленні великого і малого, старого і молодого, сильного і слабого, вродливого і невродливого, багатого і бідного художники домагалися гостроти передачі характерів образів у художніх творах. Так у творі українського майстра пензля Федора Кричевського «Три віки» автором використано прийом співставлення для передачі змісту твору. Три характери, три покоління, три жіночі образи показані у цьому творі. Дівочі веселощі, материні клопоти, бабусині хвороби. Але разом з тим митець підкреслив духовну єдність трьох поколінь.

Лінія горизонту є важливим елементом побудови композиції. Низький горизонт створює у композиції відчуття монументальності фігур, як у картині Віктора Васнецова «Три богатирі». Композиція з горизонтом на рівні очей передає спокійне враження. Високий горизонт у композиції дає змогу художнику передавати безмежну далечінь земних просторів.

Досягнення єдності і цілісності.

Для того щоб всі принципи композиції були дотримані, необхідно використовувати такі прийоми:

1. Доречне накладення об'єктів, дозволяє підкреслити плани. Крім того, такий прийом дає відчуття глибини простору і надає зображенню об'єм.

! Виконаний конспект та завдання надсилати на ел.пошту: maletz_natasha@ukr.net !

Або в телеграм 066 28 78 117

Обов'язково вказували ПІБ учня і номер групи

---

2. Дотримання єдності форми і характеру передбачає роботи в одній манері і стилі. Лінії та пластику елементів повинні поєднуватися один з одним. Кольору необхідно підбирати в одній тональності і повторювати їх по мірі необхідності. Те ж стосується текстури.

3. У композиції повинна бути узагальнююча форма, при цьому зображувально-виразне рішення картини також повинно бути одноманітним. Крім того, щоб добитися цілісності і композиційної рівноваги, необхідно дотримуватися чіткої послідовності дій на всіх етапах створення роботи. Для початку слід ретельно обміркувати план твору. Розробивши всі структурні елементи композиції, потрібно визначити співвідношення ступеня її головних частин. Щоб це стало можливим, поєднують пластичні маси зображення, в силуети яких потім можуть увійти деталі.

! Виконаний конспект та завдання надсилати на ел.пошту:

maletz_natasha@ukr.net !

Або в телеграм 066 28 78 117

Обов'язково вказували ПІБ учня і номер групи